

Realizacja obowiązku szkolnego i obowiązku nauki

1. OBOWIĄZEK SZKOLNY I OBOWIĄZEK NAUKI - kogo dotyczy, formy spełniania

Niespełnianie obowiązku szkolnego lub obowiązku nauki podlega egzekucji administracyjnej na podstawie art. 20 w związku z art. 18 ustawy o systemie oświaty (tekst jednolity Dz.U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572 z późn. zm.). Przepis ten odsyła do trybu przewidzianego w ustawie z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (tekst jednolity Dz.U. z 2012 r. poz. 1015 z późn. zm), określanej niżej jako "ustawa egzekucyjna". Na gruncie ustawy egzekucyjnej oba obowiązki należą do kategorii obowiązków o charakterze niepieniężnym (art. 1 i art. 2 § 1 pkt 3) i co do zasady są obowiązkami wynikającymi bezpośrednio z przepisów prawa (art. 3 § 1).

Obowiązek szkolny lub obowiązek nauki jest spełniany w szkole (art.16 ust. 5 i ust. 5a ustawy o systemie oświaty) lub poprzez równorzędny udział w zajęciach rewalidacyjno - wychowawczych albo w formach pozaszkolnych (art.16 ust. 7 i ust. 5a ustawy o systemie oświaty). Spełnianie obowiązku szkolnego lub obowiązku nauki może mieć miejsce także poza szkołą, na podstawie decyzji dyrektora szkoły - zezwolenia, o którym mowa w art.16 ust. 8 ustawy o systemie oświaty. W tym przypadku egzekwowany będzie obowiązek wynikający z decyzji administracyjnej (art. 3 § 1 ustawy egzekucyjnej). Uczęszczanie do szkoły to zasadnicza treść obowiązku szkolnego i obowiązku nauki, nakierowana na ucznia.

Z obowiązkiem ucznia ściśle wiążą się szczegółowe obowiązki rodziców (prawnych opiekunów dziecka), wymienione w art. 18 ustawy o systemie oświaty:

- a) dopełnienie czynności związanych ze zgłoszeniem dziecka do szkoły - pkt 1,
- b) zapewnienie regularnego uczęszczania dziecka na zajęcia szkolne - pkt 2,
- c) zapewnienie dziecku warunków umożliwiających przygotowywanie się do zajęć szkolnych - pkt 3.

Z kolei na rodzicach dzieci w wieku 16 - 18 lat ciąży obowiązek powiadamiania organów gminy o aktualnej formie spełniania przez dziecko obowiązku szkolnego lub obowiązku nauki (art. 18 pkt 5 ustawy o systemie oświaty).

2. ŚRODKI EGZEKUCJI ADMINISTRACYJNEJ

Wśród wymienionych w art. 1a pkt 12 lit. b ustawy egzekucyjnej środków egzekucji administracyjnej obowiązków o charakterze niepieniężnym tylko grzywna w celu przymuszenia jest właściwa dla wyegzekwowania obowiązku szkolnego lub obowiązku nauki. Grzywny nie stosuje się wobec ucznia, jako osoby małoletniej. Zgodnie z art. 120 § 2 ustawy egzekucyjnej, nieuczęszczanie dziecka do szkoły skutkować będzie nałożeniem grzywny na jego przedstawicieli ustawowych. Tym samym egzekwowany będzie rodzicielski obowiązek zapewnienia regularnego uczęszczania dziecka na zajęcia szkolne. Egzekucji podlega również obowiązek zgłoszenia dziecka do szkoły, skoro skutkiem zaniechania rodziców (prawnych opiekunów) będzie nieuczęszczanie dziecka do szkoły oraz obowiązek powiadamiania organów gminy o aktualnej formie spełniania przez dziecko obowiązku szkolnego lub obowiązku nauki. Podobnie na rodziców (prawnych opiekunów) a nie na dziecko, nakładana będzie grzywna w razie zaniechania wypełniania obowiązku szkolnego lub obowiązku nauki poza szkołą. Grzywna nakładana może być wielokrotnie, z tego samego tytułu - aż do osiągnięcia pożądanego skutku, albo do osiągnięcia górnej granicy kwotowej. Aktualnie jednorazowo grzywna nie może przekroczyć, dla osób fizycznych, kwoty 5 000 zł,

a łączna kwota grzywien - 10 000 zł (art. 121 § 2 i § 3 ustawy egzekucyjnej).

3. WIERZycIEL OBOWIĄZKU SZKOLNEGO LUB OBOWIĄZKU NAUKI

Wierzycielem obowiązku szkolnego lub obowiązku nauki jest dyrektor szkoły, w obwodzie której dziecko zamieszkuje lub gmina, a zależy to od wieku ucznia. Gmina jest wierzycielem dla obowiązku wypełnianego przez młodzież w wieku 16-18 lat, a dyrektor w pozostałym zakresie wiekowym (art. 5 § 1 pkt 2 ustawy egzekucyjnej oraz art. 19 ust. 1 ustawy o systemie oświaty).

Do podstawowych obowiązków wierzyciela należy:

- a) wystosowanie upomnienia - art. 15 ustawy egzekucyjnej,
- b) wystawienie tytułu wykonawczego - art. 26 § 1 i art. 27 ustawy egzekucyjnej,
- c) wystąpienie z wnioskiem o wszczęcie egzekucji - art. 26 § 1 i art. 28 ustawy egzekucyjnej.

Organem egzekucyjnym jest właściwy organ jednostki samorządu terytorialnego - o czym stanowi art. 20 § 1 pkt 2 ustawy egzekucyjnej, a co wyjaśnia bliżej, nazywając organy, w art. 1a pkt 14 tej ustawy. Zasadniczą rolą organu egzekucyjnego jest doprowadzenie do wykonania obowiązku podlegającego egzekucji, czyli wymuszenie na rodzicach (prawnych opiekunach) pożądanых zachowań dziecka i (lub) samych rodziców, drogą zastosowania grzywiny w celu przymuszenia.

4. POWINNOŚCI DYREKTORA SZKOŁY W RAMACH KONTROLI SPEŁNIANIA OBOWIĄZKU SZKOLNEGO I OBOWIĄZKU NAUKI

Według art. 19 ust. 1 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty dyrektorzy publicznych szkół podstawowych i gimnazjów kontrolują spełnianie obowiązku szkolnego przez dzieci zamieszkujące w obwodach tych szkół.

Czynności składające się na kompetencję kontrolną dyrektora:

- 1. kontrola wykonywania obowiązków rodziców (prawnych opiekunów), polegających na:
 - a) dopełnieniu czynności związanych ze zgłoszeniem dziecka do szkoły,
 - b) zapewnieniu regularnego uczęszczania dziecka na zajęcia szkolne;
- 2. współdziałanie z rodzicami (prawnymi opiekunami) w zakresie zapewnienia dziecku warunków umożliwiających przygotowanie się do zajęć szkolnych, a w przypadku spełniania obowiązku poza szkołą, na podstawie zezwolenia - w zakresie zapewnienia dziecku warunków nauki określonych w zezwoleniu;
- 3. prowadzenie ewidencji spełniania obowiązku szkolnego i obowiązku nauki.

Dyrektor spełnia szczególną rolę w ramach egzekucji administracyjnej - jako uprawniony do żądania wykonania w drodze tej egzekucji określonych obowiązków, czyli jako wierzyciel.

Czynności przedegzekucyjne podejmowane przez dyrektorów szkół podstawowych i gimnazjów:

Niespełnianie obowiązku szkolnego powinno spowodować podjęcie przez dyrektora czynności prawnych zmierzających do zastosowania środka egzekucyjnego.

Podmiotem obowiązku, o którym mowa w art. 18 ustawy o systemie oświaty są oboje rodzice jeżeli przysługuje im władza rodzicielska, albo to z rodziców, któremu prawomocnym orzeczeniem sądu rodzinnego przyznano wykonywanie władzy rodzicielskiej nad wspólnymi

małoletnimi dziećmi, a także opiekun dziecka (w braku żyjących i sprawujących władzę rodzicielską rodziców własnych i przysposobionych). W przypadku obojga rodziców upomnienie, tytuł wykonawczy i wniosek o wszczęcie egzekucji wystawia się na każdego rodzica z osobna.

1. Pierwsza taka czynność wynika z zasady zagrożenia, a jest nią upomnienie. Według art. 15 § 1 ustawy egzekucyjnej adresatem upomnienia jest zobowiązany. Wymagana jest forma pisemna, zaś treść upomnienia to wezwanie do wykonania obowiązku, z zagrożeniem skierowania sprawy na drogę postępowania egzekucyjnego. Dla celów dowodowych konieczne jest takie doręczenie upomnienia, aby można było ustalić dzień (datę), w którym doręczenie nastąpiło - czyli w razie korzystania z drogi pocztowej, za zwrotnym poświadczeniem odbioru.

2. Po upływie siedmiu dni, od dnia doręczenia upomnienia, wierzyciel może dokonać kolejnej czynności, przedegzekucyjnej. Jest nią wystawienie tytułu wykonawczego, o treści wyznaczonej art. 27 § 1 ustawy egzekucyjnej. Wzór tytułu wykonawczego związanego z obowiązkami o charakterze niepieniężnym ustalono na podstawie załącznika nr 24 do rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 22 listopada 2001 r. w sprawie wykonania niektórych przepisów ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (Dz. U. Nr 137 z 2001 r., poz. 1541 z późn. zm.).

3. Następnie wierzyciel występuje z wnioskiem o wszczęcie egzekucji. Zgodnie z wymogiem art. 28 ustawy egzekucyjnej, ponieważ egzekucja dotyczy w omawianym przypadku obowiązku o charakterze niepieniężnym, dyrektor - wierzyciel powinien wskazać we wniosku środek egzekucyjny. Jest nim grzywna w celu przymuszenia - art. 1a pkt 12 lit.b pierwsze tiret i art. 119 ustawy egzekucyjnej.

4. Wniosek oraz tytuł wykonawczy z załączonym dowodem doręczenia upomnienia składa się w organie egzekucyjnym, którym jest właściwy organ jednostki samorządu terytorialnego, jak stanowi art. 20 § 1 pkt 2 ustawy egzekucyjnej.

5. W toku postępowania egzekucyjnego, prowadzonego przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) lub osobę przez niego upoważnioną, dyrektor może występować z wnioskami i środkami procesowymi przysługującymi wierzycielowi. Może zastosować zażalenie na postanowienia oraz występować z wnioskami o zawieszenie lub umorzenie postępowania egzekucyjnego.

5. ZADANIA ORGANU PROWADZĄCEGO

Zasadniczą rolą organu egzekucyjnego jest doprowadzenie do wykonania obowiązku podlegającego egzekucji, czyli wymuszenie na rodzicach (prawnych opiekunach) pożądaných zachowań dziecka i (lub) samych rodziców, drogą zastosowania grzywny w celu przymuszenia.

W Urzędzie Gminy w Obrazowie ustala się następujący tryb postępowania:

1. Urząd Gminy w Obrazowie przyjmuje wniosek dyrektora szkoły o wszczęcie egzekucji administracyjnej obowiązku szkolnego i nałożenie grzywny w celu przymuszenia. Do wniosku powinien być dołączony tytuł wykonawczy, upomnienie oraz dowód jego doręczenia. Wniosek jest przekazywany do Zespołu Ekonomicznego Oświaty w Obrazowie.

2. W przypadku niespełnienia ustawowych wymagań przez dyrektora szkoły Zespół Ekonomiczny Oświaty w Obrazowie zwraca się z prośbą o uzupełnienie niezbędnej dokumentacji.
3. Wójt Gminy Obrazów podpisuje postanowienie o nałożeniu grzywny w celu przymuszenia spełniania obowiązku szkolnego.
4. Zespół Ekonomiczny Oświaty w Obrazowie jest odpowiedzialny za wysłanie postanowienia o nałożeniu grzywny do zobowiązanego (za zwrotnym poświadczeniem odbioru) oraz za archiwizację dokumentów.
5. Zespół Ekonomiczny Oświaty w Obrazowie przekazuje Urzędowi Gminy Obrazów informację o nałożeniu grzywny na zobowiązanego wraz z kopią postanowienia oraz jest odpowiedzialny za uzyskanie z Urzędu Gminy informacji o wywiązaniu się rodziców z postanowienia.
6. Urząd Gminy Obrazów przyjmuje wniosek rodzica o umorzenie grzywny, rejestruje go i przekazuje Zespołowi Ekonomicznemu Oświaty w Obrazowie .
7. Zespół Ekonomiczny Oświaty w Obrazowie sprawdza zasadność umorzenia grzywny.
8. Zespół Ekonomiczny Oświaty w Obrazowie uzyskuje od dyrektora szkoły, na wniosek którego wszczęto postępowanie egzekucyjne, pisemną informację o wykonaniu obowiązku wynikającego z tytułu wykonawczego i przygotowuje projekt postanowienia o umorzeniu lub nieumorzeniu nałożonej grzywny.
9. Wójt Gminy Obrazów - podpisuje postanowienie
10. Zespół Ekonomiczny Oświaty w Obrazowie przekazuje Urzędowi Gminy w Obrazowie informację o umorzeniu nałożonej grzywny wraz z kopią postanowienia.

Gmina - zgodnie z ustawą o systemie oświaty - kontroluje spełnianie obowiązków: szkolnego lub nauki w przedziale wiekowym 16-18 lat. Zadanie to połączone jest z rodzicielskim obowiązkiem powiadamiania gminy o formie spełniania obowiązku szkolnego lub obowiązku nauki (art. 18 pkt 5 ustawy oświatowej).